

Економічні науки. - Серія „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 10 (39). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2013.
УДК 640.41:330.12/332.1

Сидорук С.В., Циганюк Н.Є

Луцький національний технічний університет

МЕТОДИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ

В статті проаналізовані методичні підходи до оцінки попиту, пропозиції та територіальної організації готельних послуг. Розроблено вимоги та критерії до формування системи показників оцінки рівня розвитку регіонального ринку готельних послуг. Сформовано алгоритм методики аналізу та оцінки рівня розвитку регіонального ринку готельних послуг. Етапи аналізу та оцінки рівня розвитку регіонального ринку готельних послуг передбачають оцінку попиту та пропозиції на готельні послуги з врахуванням цільових груп споживачів; оцінку територіальної організації готельних послуг.

Ключові слова: ринок, готельні послуги, регіон, попит, пропозиція, територіальна організація.

This paper presents an analysis of methodological approaches to the assessment of demand, supply and territorial organization of hotel services. Developed requirements and criteria for the formation of a system of indicators to measure the level of development of the regional market of hotel services formed algorithm methods of analysis and evaluation of the regional market of hotel services. Stages of analysis and evaluation of the development of the regional market of hotel services include assessment of demand and deals for hotel services including targeted consumer groups, assessment of the territorial organization of hotel services.

Keywords: market, hotel services, region, demand, supply, territorial organization

В статье проанализировано методические подходы к оценке спроса, предложения и территориальной организации гостиничных услуг. Разработаны требования и критерии к формированию системы показателей оценки уровня развития регионального рынка гостиничных услуг. Сформирован алгоритм методики анализа и оценки уровня развития регионального рынка гостиничных услуг. Этапы анализа и оценки уровня развития регионального рынка гостиничных услуг предусматривают оценку спроса и предложения на гостиничные услуги с учетом целевых групп потребителей; оценку территориальной организации гостиничных услуг.

Ключевые слова: рынок, гостиничные услуги, регион, спрос, предложение, территориальная организация.

Постановка проблеми у загальному її вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними знаннями. З огляду на сучасні тенденції і закономірності соціально-економічного розвитку

Економічні науки. - Серія „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 10 (39). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2013.

регіонів, актуальним сьогодні є питання дослідження регіонального ринку готельних послуг. Методика оцінки регіонального ринку готельних послуг як економічної категорії неможлива без глибокого аналізу умов, які впливають на його формування. Регіони України мають всі необхідні умови для розвитку регіонального ринку готельних послуг, але вони використовуються не раціонально. Про це свідчать значні відмінності як у рівнях розвитку регіонального ринку готельних послуг, так і в особливостях використання об'єктів готельної сфери. Належне оцінювання регіонального ринку готельних послуг можливе лише за умови відповідного інформаційного забезпечення, яке повинне спиратися на розвинуту систему показників. Від системи показників залежить повнота і правильність відображення стану регіонального ринку готельних послуг.

Цілі статті. Головною метою нашого дослідження є аналіз методичних підходів до оцінки туристичного ринку, сфери готельних послуг та територіальної організації для побудови алгоритму показників оцінки рівня розвитку регіонального ринку готельних послуг.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Значний внесок у розробку питань побудови статистичного інструментарію розвитку готельного господарства підприємств, регіонів, видів економічної діяльності і держави в цілому зробили вітчизняні вчені-статистики. Зокрема, різні теоретичні, методологічні та організаційні аспекти цих проблем знайшли відображення у наукових працях Безносок В.Д., Кузика С.В., Забалдіної Ю.Б., Семікопенової С.В., Андренко І.Б., Рутинського М.Й., Гудзь М.В., Свида І.В. та інших. Слід зауважити, що для сфери послуг регіональний ринок готельних послуг залишається малодослідженим.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Ринкову кон'юнктуру регіональних туристичних послуг досліджувала Забалдіна Ю.Б., яка використовувала таку систему показників як: попит і пропозиція, ціна, масштаб ринку і рівень конкуренції та ділової активності, що характеризуються поєднанням статистичних та експертних методів і вимагають великого обсягу інформації щодо рівня, структури, динаміки та варіабельності основних індикаторів ринку [1]. Формування методологічних підходів розвитку

Економічні науки. - Серія „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 10 (39). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2013.

регіонального ринку готельних послуг через кон'юнктуру дає можливість розкрити таким чином попит і пропозицію, проаналізувати наявність збалансованості між цими елементами. Пропозиція оцінки системи показників кон'юнктури туристичного ринку враховує лише кількісний склад туристичних, готельних, оздоровчих закладів, проте не враховується, що пропозиція на регіональному ринку готельних послуг включає не тільки об'єкти тимчасового перебування, а й інші елементи: сервісне обслуговування, екологічний стан регіону, висококваліфікований персонал тощо. Кількісна характеристика об'єктів тимчасового перебування більше характеризує фактичну оцінку пропозиції на регіональному ринку готельних послуг, ніж метод кон'юнктурного дослідження. Це дозволяє завчасно виявити зміни в співвідношенні попиту та пропозиції на мезорівні і адекватно реагувати на них. Для оцінки рівня розвитку регіонального ринку готельних послуг ми використовуватимемо попит і пропозицію готельних послуг з врахуванням цільових груп споживачів готельних послуг.

Напряму діяльності готельно-туристичних підприємств Андренко І. Б. аналізувала через обсяги пропозицій і реалізації послуг туристичних підприємств, готельних та санаторно-курортних закладів за рахунок проведення структурно-динамічного аналізу на базі даних статистичної звітності [2]. При аналізі готельних закладів використовувала звіт за формою №1 «Звіт про роботу готелю», а також відображалася динаміка оцінки основних показників наданих послуг готельного підприємства за абсолютним приростом, темпом зростання, темпом приросту. При цьому дана методика в більшій мірі характеризує діяльність підприємств туристичного спрямування. Діяльність туристичних підприємств на регіональному ринку готельних послуг відобразатиме таку цільову групу споживачів, як туристів, і характеризуватиме оцінку попиту готельних послуг через організацію дозвілля та туристичну діяльність у регіоні.

Зокрема, Герасимчук З.В. та Шевчук І.Б. розробили методику оцінки просторової асиметрії функціонування та формування регіональних ринків медичних послуг шляхом визначення таких узагальнених показників як інтегральні індекси сприятливості умовам формування попиту і пропозиції на медичні послуги в регіонах України, внаслідок чого регіони згрупували у групи відповідно до виявленого ступеня асиметрії (істотна, незначна, відсутня або

Економічні науки. - Серія „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 10 (39). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2013. помірною) [3]. На нашу думку, зазначена методика є цікавою з позиції дослідження часткових показників, використаних авторами, зокрема, тих, що стосуються ресурсної забезпеченості регіональної системи охорони здоров'я та екологічної ситуації в регіоні. Дослідження екологічної ситуації в регіоні в нашому випадку можна використати для оцінки пропозиції готельних послуг з врахуванням цільових груп їх споживачів.

Семікопєнова С.В. у дослідженні методичних підходів до формування системи статистичних показників діяльності готельних підприємств використовує загально-економічні показники діяльності готельних підприємств, фінансові та показники якості обслуговування [4-5]. Однак аналіз таких показників не дає можливості проаналізувати регіональний ринок готельних послуг, оскільки враховувавши той факт, що нині багато підприємств змінюють свою форму власності у зв'язку з розширенням приватного сектору, офіційна статистика є фрагментарною, і в цьому полягає проблема достовірності отриманих даних. Проте збір показників фінансової діяльності готельних підприємств є необхідним для досконалого планування, контролю та прогнозування фінансового стану готельного бізнесу регіонів України. Цей підхід дає нам можливість використати показники діяльності готельних підприємств для аналізу пропозиції готельних послуг.

Гудзь М.В. використовувала комплексний підхід до оцінки рекреаційного потенціалу регіону (з позиції рекреанта) на основі кваліметричного підходу [6]. Такий підхід дозволив встановити реальну ринкову вагу складових потенціалу курортно-рекреаційної території у створенні рекреаційного продукту, визначити лідерів та аутсайдерів, ефективно розвивати рекреаційну діяльність на випередження купівельних уподобань та запитів. Оцінку попиту готельних послуг ми розглядаємо саме з позиції оцінки їх споживачів (бізнесменів, туристів, транзитників).

Формування готельної індустрії з точки зору оцінки територіальної організації її об'єктів передбачає врахування відстані від розміщення готельних об'єктів до цільових груп споживачів готельних послуг, затрат на подолання просторового розриву [7]. На сьогодні дуже важливим є дослідження існуючих методів та підходів до оцінки територіальної організації готельних послуг задля виявлення віддаленості готельних об'єктів від споживачів готельних

Економічні науки. - Серія „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 10 (39). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2013.

послуг, що дозволяє більш комплексно та системно підійти до вирішення даної проблеми. Багатоаспектність і недостатнє вивчення територіальної організації готельних послуг зумовлює необхідність глибокого теоретико-методологічного дослідження цієї проблематики [7,8 с. 132].

Алексєєв О.І. та ін. вважають, що найважливішим критерієм рівня розвитку системи обслуговування населення і оптимальності її територіальної організації є доступність послуг для населення [9]. В нашому дослідженні вбачається інший зміст стосовно поняття доступності готельних закладів для туристів, транзитників, бізнесменів. Це залежить від відстані, яку необхідно подолати від місця знаходження споживача до місця розташування готельного закладу, підприємства, що надають дані види послуг, а чим більші затрати часу, тим більш необхідні ці послуги (а також інші матеріальні витрати, якщо, наприклад, використовується транспорт: чим більше часу затрачається на дорогу, тим більшою є необхідність у користуванні готельними послугами). Варто додати, що при оцінці потрібності готелів у регіоні важливо знати, хто реально буде користуватися тією чи іншою послугою.

Так, Апопій В.В. для визначення оцінки територіальної організації, скажімо, роздрібної торгової мережі виділяє такі показники як коефіцієнт щільності мережі стосовно до населення регіону, коефіцієнт щільності мережі стосовно території регіону, середня кількість населення, що припадає на одне торговельне підприємство в регіоні, середня площа регіону, що охоплюється одним роздрібним торговцем, торгова площа на 1000 жителів, середній розмір магазину за торговою площею, товарообіг [10, с. 324; 67].

Регіональний ринок готельних послуг характеризується своєю специфічністю, яку, на нашу думку, можна відобразити через специфіку розміщення готельних закладів в місцях зосередження туристичних об'єктів – близькість чи певна відстань до туристичних об'єктів, пам'яток, подій, бізнесменів, – відстань, яку необхідно подолати від місця розташування готелю до знаходження бізнес-центрів; транзитників – доступність, відстань, порядок транспортних сполучень в регіоні, а не через щільність об'єктів на території відносно населення регіону.

З нашої точки зору, оцінка територіальної організації готельних послуг враховуватиме:

Економічні науки. - Серія „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 10 (39). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2013.

- специфіку розміщення готельних закладів відносно об’єктів відвідування споживачами: туристами, бізнесменами, транзитниками;
- формування критеріїв територіальної організації готельних послуг залежно від кожної цільової групи споживачів.

Отож, розробимо вимоги та критерії, згідно з якими повинне відбуватись формування системи показників оцінки рівня розвитку регіонального ринку готельних послуг (рис.1).

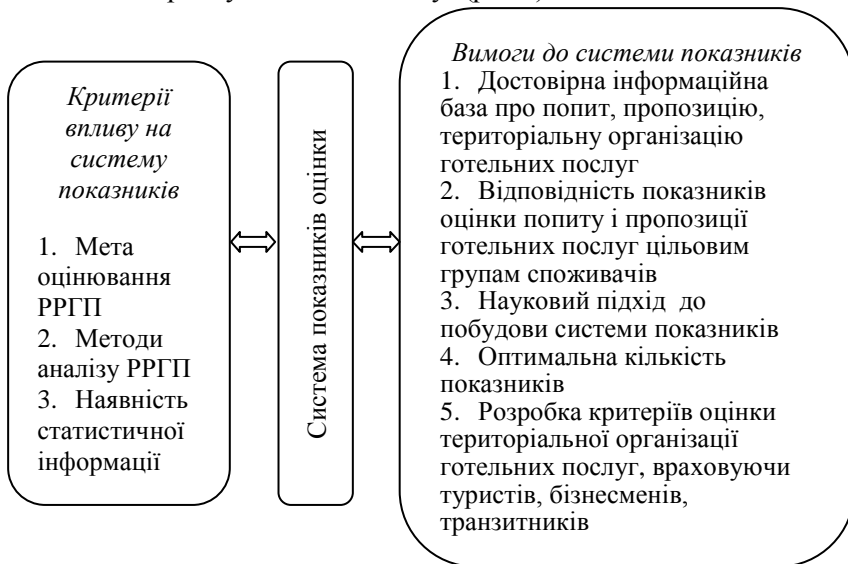

Рис.1. Критерії та вимоги до побудови системи показників оцінки рівня розвитку регіонального ринку готельних послуг*

* складено автором

Грунтуючись на вищенаведених положеннях, сформуємо алгоритм методики аналізу та оцінки рівня розвитку регіонального ринку готельних послуг (рис. 2).

Рис. 2 Етапи аналізу та оцінки рівня розвитку регіонального ринку готельних послуг*

* складено автором

На підставі аналізу наведених вище підходів можна запропонувати систему логічно послідовних і співставних показників, що розраховуються в процесі аналітичних досліджень. Сучасні дослідження регіонального ринку готельних послуг вимагають великого обсягу інформації щодо рівня, структури цільових груп споживачів готельних послуг, динаміки та варіабельності основних індикаторів регіонального ринку готельних послуг (табл. 1).

Таблиця 1

Система показників оцінки рівня розвитку регіонального ринку готельних послуг *

Умова	Показник
1	2
Оцінка попиту на готельні послуги з врахуванням цільових груп споживачів	<p><i>а) Організовані і неорганізовані споживчі потоки готельних послуг</i> Потреба у готельних послугах Кількість приїжджих осіб в регіон, з них іноземців та вітчизняних споживачів</p> <p><i>б) Бізнесмени</i> Ділова активність в регіоні (ВДВ, кількість підприємств в регіоні, інвестиції (зокрема, у готельний бізнес));</p> <p><i>в) Транзитний відвідувач</i> Оцінка транспортної забезпеченості в регіоні (автошляхів (щільність, довжина), наявність аеро-, морських, річкових портів; географічного розташування – (наближення до кордону країни, наближення до морських, річкових і залізничних портів загальнодержавного і міжнародного значення; міжнародних аеропортів)</p> <p><i>г) Туристи</i> Оцінка туристичної діяльності в регіоні (кількість турфірм, туроператорів, туристів, культурно-історичних ресурсів (архітектурні, сакральні споруди)); оцінка дозвільної діяльності: ресурсів рослинного характеру (сади, лісові угіддя); інтелектуальних ресурсів (музеї, театри); закладів розважального характеру (якісна</p>

Продовження таблиці 1

1	2
	<p>характеристика); структурних підрозділів (ресторанів, барів, саун, пралень, автостоянок) Кількість обслужених в готельних закладах регіону Загальна тривалість перебування споживачів у готелях регіону. Середня тривалість перебування приїжджих у готелях регіону</p>
<p>Оцінка пропозиції на готельні послуги з врахуванням цільових груп споживачів</p>	<p>Екологічний стан в регіоні (скидання в поверхневі водні об'єкти забруднених стічних вод, наявність відходів, викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел забруднення). Економічна діяльність готелів регіону (дохід від основних та додаткових послуг, асортимент готельних послуг, експорт готельних послуг) Структура готельного фонду регіону (люкс, напівлюкс, одномісні-, дво-, трьомісні) Оцінка інформаційного забезпечення регіону (інформаційні сайти, імідж регіону (якісна характеристика)) Кадрове забезпечення готельного бізнесу в регіоні (середньооблікова кількість штатних працівників готелів, кількість ВНЗ готельно-туристичного спрямування) Кількість готелів у регіоні Кількість номерів у готелях регіону Кількість місць у готелях регіону</p>
<p>Оцінка територіальної організації готельних послуг</p>	<p>Доступність готельних закладів для туристів, транзитників, бізнесменів Оцінка категоризації готельних закладів у регіоні (коефіцієнт локалізації послуг розміщення, індекс локалізації готельних закладів) Визначення функції попиту залежно від можливого місця розташування готельного закладу Визначення функції пропозиції готельних послуг залежно від місця розташування готельного закладу (якість готельних послуг і потреба в готельних послугах)</p>

* сформовано автором

Економічні науки. - Серія „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 10 (39). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2013.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. На підставі аналізу вищенаведених підходів можна запропонувати систему логічно послідовних і співставних показників, що розраховуються в процесі аналітичних досліджень. Сучасні дослідження регіонального ринку готельних послуг вимагають великого обсягу інформації щодо рівня, структури цільових груп споживачів готельних послуг, динаміки та варіабельності основних індикаторів регіонального ринку готельних послуг. Наведена методика аналізу і оцінки рівня розвитку регіонального ринку готельних послуг, на нашу думку, дозволить оцінити рівень розвитку ринку готельних послуг регіонів України та її територіальну організацію.

1. Забалдіна Ю.Б. Економічна діагностика та прогнозування розвитку регіонального ринку туристичних послуг: автореф. дис. канд. екон. наук. спец. 08.00.01 / Ю.Б. Забалдіна. – К. Наук.-дослід. екон. ін-т М-ва економіки України, 2006. – 20 с.

2. Андренко І.Б. Організаційно-економічні аспекти розвитку готельного господарства регіону: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.10.01 / І.Б. Андренко. – Х.: ХДАМГ, 2003. – 20 с.

3. Герасимчук З.В., Шевчук І.Б. Регіональна політика розвитку ринків медичних послуг: напрямки формування та реалізація: Монографія / З.В. Герасимчук, І.Б. Шевчук. – Луцьк: Надтир'я, – 198 с.

4. Семіколенова С.В. Статистичне оцінювання стану та розвитку готельного господарства: автореф. дис. канд. екон. наук. спец. 08.00.10 / С.В. Семіколенова. – Д., 2008.

5. Семіколенова С.В. Региональные особенности развития гостиничного хозяйства в Украине / С.В. Семіколенова. // Сборник тезисов. – М.: Издательство МГУ, 2006. – Т. II. – С. 900–901.

6. Гудзь М.В. Потенціал приморської курортно-рекреаційної території: стан та перспективи використання: монографія / М.В. Гудзь. – Донецьк: Ін-т економіко-правових досліджень НАН України: Юго-Восток, 2010. – 52с.

7. Строкань Т. Соціально-економічна оцінка територіальної організації житлово-комунального господарства / Т. Строкань // Економіст. – 2002. – С. 70–73.

8. Ковальська Л.Л. Оцінка конкурентоспроможності регіону та механізми її підвищення: Монографія / Л.Л. Ковальська. – Луцьк: Надтир'я, 2007. – 420 с.

9. Чужкова О.Ю. Генеза розвитку теорій торгівлі та їх значення у територіальній організації роздрібно-торговельної мережі регіонів / О.Ю. Чужкова // Зб. наук. пр. «Економічні науки». – Серія «Економічна теорія та економічна історія». – Випуск 8 (32). – Луцьк: ЛНТУ, 2009.